

נר מנחם

הגות לפרשת השבוע

לע"נ ר' מנחם ב"ר יששכר ומרת רחל ב"ר מנשה שרעבי ז"ל

הרהורים לפרשת ניצבים וראש השנה תש"פ | מאת הרב מנחם יעקבזון ראש הישיבה במושב

ראש השנה בלי שופר!

קצת מתסכל לכאורה שבשנה שאנחנו מרגישים כה זקוקים לחסדים ולהמתקת הדינים בראש השנה – אין לנו תקיעת שופר ביום הראשון שהוא דאורייתא...

ובכן הבה נעשה סדר בעניינים. במסכת ראש השנה דף ט"ז נאמר בגמרא 'כל שנה שאין מריעין לה בתהילתה (לשון תרועה – תרועת שופר) מריעין לה כסופה' (מלשון רע ורוע הלילה). ללא תקיעת שופר המצב מסוכן!

אולם אומרים בעלי התוספות שם בשם בעל 'הלכות גדולות' שאין בכלל זה כאשר נמנעים מתקיעות בשבת בגלל גזירת חכמים.

הבה ננסה להבין איך בכל זאת אנחנו צולחים בשנה כזו את ראש השנה – שהוא יום דין ללא סגולת השופר למתק את הדין ברחמים?

התשובה על כך היא שהשבת עצמה פועלת את פעולת השופר! השבת עצמה מעוררת את המידות העליונות ואת הסגולות להן אנו זוכים בדרך כלל באמצעות השופר.

הריעו לפני המלך!

נניח לרגע את השבת וננסה להבין את פעולת השופר. אחד ההיבטים של העניין הוא כדלהלן. כאשר אנחנו ממליכים את המלך בתקיעת השופר ומביעים בזאת את שמחתנו במלכותו בבחינת 'בני ציון יגילו במלכם' ומריעים לפני המלך כדרך שהיה נהוג במעמד ההמלכה ככתוב 'בהצוצרות וקול שופר הריעו לפני המלך השם' – אנו זוכים להנינה. מלך נהוג לחון את נתיניו ביום בו הוא חוגג את המלכתו.

וכך אנו רגילים להבין את דברי המור בשם תלמוד ירושלמי. הוא עומד על כך שבנוהג שכעולם אדם העומד למשפט, כולו קדרות, 'לובש שהורים ומתעמף שהורים' ואילו ישראל אינם כן אלא 'לובשים לבנים ומתעטפים לבנים ואוכלים ושותים ובטוחים שיעשה להם נס' ויזכו בדין.

הרעיון בא לבטא תמיהה לכאורה על כך שאנו מתנהגים ביום ראש השנה כיום חג בעוד אנו אמורים להיות מתוחים ולהוצים וחסרי מצב רוח...

לדעת הירושלמי 'ישראל בטוחים שיעשה להם נס ייצאו זכאים בדין' החגיגות מבטאת בטחון בהצלחתנו בדין.

והנה לכאורה הבטחון הזה סותר לכל ההכרה בעמידתנו למשפט 'מי יהיה ומי ימות'. מה עוד, שלכאורה על פי המאמר 'כל האומר הקדוש ברוך ותרו יוותרו חייו' אין לצפות לויתור ואם כן בטחון זה מניין?

הנינה

אכן, בכל מדינה וממלכה מתוקנת קיימת מערכת הוקה ומערכת אכיפה, אולם גם הנידון כגור דין המור לעיתים זוכה להנינה. מוסד ההנינה עתיק יומין הוא, כבר במלכות מצרים אנו מוצאים את פרעה חונן את שר המשקים

ביום חגו, וכך במהלך ההיסטוריה ניתן לפגוש מלכי עולם המבטאים את עוצמת מלכותם בהניגה ודוקא ביום חגו של המלך או של המדינה נהוג לחון.

הרעיון הטמון בכך הוא כי ההניגה מבטאת שני פרטים משמעותיים בכח המלך והממלכה. (א) המלך אינו כפוף לחוקה והוא רשאי לחון את אשר ימצא חן בעיניו (ב) הממלכה איתנה מספיק כדי לאפשר הקלה במקרים מסוימים.

הניגה שמיימית

גם במלכות שמים ישנו מהלך של 'הניגה', 'זחנותי את אשר אחון אף על פי שאינו חגון', ההניגה אינה סתירה למלכות אלא גילוי עומק נוסף שלה – ובירור העובדה שעל אף שהקב"ה קבע חוקי משפט – שכר ועונש, גם אלו מוגבלים ברצונו ותלויים בהכרעתו אם לכהור 'בהנהגת המשפט' או בהנהגה של 'זחנותי את אשר אחון'.

הבסיס להיות האדם מועמד לקבלת הניגה באופן שלא יסתור למלכות אלא להיפך – בכך שהינו מכיר בכל לבו במלך, מקבל עול מלכותו ומודע לכך שעל פי דין היה הוא ראוי לעונש על התרשלותו או על המראתו.

הביטוי לכך הוא בהיות האדם ירא מן המשפט, והגישה הבסיסית שלו היא 'לובש שחורים ומתעטף שחורים', הדבר אינו צריך להתבטא באופן מעשי אלא בלבו פנימה.

אחרי שהכרתו במצבו ובחומר מעשיו מול הדרת כבוד המלך היושב על כס המשפט, מביאים אותו לצער ודאגה, הוא פונה אל המלך בבקשת חנינה תוך הכרה בכוחו הבלתי מוגבל וברחמיו המרובים, או אז יכול הוא לצאת אל 'האוכלין ושותים ושמחים ובטוחים שיעשה להם נס'...

בדרך זו גם אין כאן 'זיתור' והחנינה אינה סותרת לכלל שאין הקב"ה ותרן'. להגדיר את הקב"ה כ'זיתור' משמעו שאין מעשי האדם חשובים בעיניו וקל לו לותר עליהם, גישה זו מבטלת את היסוד לתורה ומצוות, אך ההכרה שעל אף השיבות עבודת האדם וערך מעשיו והמשמעות שיש לאי קיום תורה ומצוות כחיבת של מרידה במלכות שמים – בכל זאת אבינו מלכנו מוחל וסולח וחונן אותו בחיים – זו הכרה בעומק המלכות ובחסד ה', על כך נאמר בתפילת רבי ניסים גאון 'ולא יודע עוז רחמך אלא בהעבירך הטאת יראיך'....

מתוך גישה, אנו נדרשים דבר ראשון לבקר את מעשינו ולתת את הדעת על מחויבותנו לכורא עולם, לאחר שנכיר בדלות מעשינו ובעובדה שאין אנו זכאים לכלום 'כדלים וכרשים דפקנו דלתיך', נכיר במלכות ה' ובחובתנו הבלתי מעוררת אליו – מתוך מחשבה זו המלווה ברצון וכוונה להשתפר אנו יכולים לקוות שנהיה נכללים בכטחון שיעשה לנו גם ונזכה לשנה טובה ומתוקה.

החנינה השופר והשבת!

תפקידו של השופר לעורר את מעמד הממלכה ולבטא את שמחתנו והצטרפותנו אליו. כאשר האזרחים שמחים במלך ובמלכותו ומגלים רגשי פטרויות הם מעוררים את רצון המלך לחון אותם.

וכאן בהארט השבת אנחנו נכנסים לקיום הכתוב 'ישמחו במלכותך שומרי שבת וקוראי עונג שבת' – מהותה של השבת היא שמחה במלכות השם!

לדעת רבים מהמפרשים אין דין שמחה בשבת ועם זאת נאמר בחז"ל 'זביום שמחתכם אלו השבתות', אלא שהשמחה בשבת היא שמחה במלכות ה' כאמור 'ישמחו במלכותך שומרי שבת'!

אם נזכה לעורר את כח השבת ולשמוח על ידה במלכות ה' – אנו מעוררים כח מקביל לשופר, כי השמחה במלכותו היא אחת מהדרכים לעורר את מידת החנינה של המלך.

שבת שלום וגמר שנה טובה